

KOKEMUS- JA MUISTITIETO VÄHEMMISTÖHISTORIAN TUTKIMUKSESSA IKÄÄNTYNEIDEN INKERINSUOMALAISTEN TOIMIJUUS KOROSTUU

OUTI KÄHÄRI

Tutkijatohtori, dosentti

Historia-, kulttuuri- ja viestintätieteiden tutkimusyksikkö, Oulun yliopisto

Historiantutkimuksen tulisi yhä paremmin tunnistaa kokemus- ja muistitiedon merkityksellisyys erityisesti vähemmistöhistorian tutkimuksessa. Myös perhemuistelun tutkimus tarjoaa uusia mahdollisuuksia historiantutkimuksessa etenkin monitieteisissä hankkeissa. Inkerinsuomalaisten historia ja siihen liittyvä muistelu useissa eri sukupolvissa toimii tässä esimerkkinä. Erityisesti inkerinsuomalaiset ikääntyneet naiset ja heidän jälkeläisensä – joille inkeriläinen perhehistoria on läheinen – ovat olleet viime aikoina aktiivisia kokemus- ja muistitiedon tuottamisessa ja osoittaneet tässä toimijuutta vähemmistöhistorian kentällä.

Avainsanat: Kokemushistoria, muistitietotutkimus, vähemmistöhistoria, inkeriläiset, inkerinsuomalaiset

Esitän tässä artikkelissa, että historiantutkimuksen tulisi yhä paremmin tunnistaa kokemus- ja muistitiedon merkityksellisyys erityisesti vähemmistöhistorian tutkimuksessa.

Kokemushistorian ja muistitietotutkimuksen pyrkimyksenä on ollut demokratisoida historiantutkimusta ja tuottaa asiakirjalähteistä poikkeavia lähestymistapoja menneisyyden ymmärtämiseen. Kokemushistoriallisen tutkimuksen pyrkimyksenä on tyypillisesti selvittää ihmisten kokemuksia tutkimalla, mitä menneisyydessä todella tapahtui (Kivimäki 2019, 23–25; Savolainen & Taavetti 2022, 15), kun taas yksilöiden muistitietoa tutkimalla on kiinnitetty tarkempaa huomiota muistelun yhteiskunnallisiin, poliittisiin ja kulttuurisiin ulottuvuuksiin sekä muistamisen tapoihin ja käytänteisiin. Toisaalta kokemushistorian ja muistitietotutkimuksen rajat ovat käytännössä usein häilyviä.

Erityisesti poliittisesti vaikeiden ja jopa kiistanalaisten menneisyyksien ylisukupolvisessa muistelussa tapahtuu menneiden tapahtumien aktiivista

uudelleentulkintaa, mikä voi johtaa myös sisällöllisiin muutoksiin sosiaalisesti rakentuneessa muistissa, kuten perhetarinoissa (Welzer 2010). Ylisukupolvinen muistelu on vuorovaikutteinen prosessi, ei pelkästään perhemuistin välittämistä.

Se, miten monimutkaisia, yllirajaisia menneisyyksiä arvioidaan uudelleen – mutta toisaalta myös monilta osin toistetaan ja uusinnetaan – vähemmistöihin kuuluvien parissa, on merkityksellistä historiallisista näkökulmista katsottuna. Omissa tutkimuksissani esillä olleet vähemmistöön kuuluvien kokemukset epäoikeudenmukaisesta viiranomaiskohtelusta ja siihen liittyvät vastarinnan ilmiöt, joilla on historialliset juuret (esim. Kähäri 2025, ks. myös Reuter 2019) ovat yhteisiä monille syrjintää, sotia ja vainoja kokeneille.

On tavallista, että erityisesti pakkomuuton kokeneiden tai heidän perheenjäsentensä menneiden tapahtumien muistelussa korostuvat usein hallinnolliseen alistamiseen ja kärsimykseen liittyvät teemat. Tämä voi toisinaan poistaa näkyvistä

Se, miten monimutkaisia, yllirajaisia menneisyyksiä arvioidaan uudelleen – mutta toisaalta myös monilta osin toistetaan ja uusinnetaan – vähemmistöihin kuuluvien parissa, on merkityksellistä historiallisista näkökulmista katsottuna.

yksilöiden roolin ja heidän toimijuutensa menneisyyksien kuvaajina sekä pelkistää heidän kokemuksensa yleisesti maahanmuutosta käytävien negatiivisten puhetapojen mukaisiksi, mikä väistämättä antaa vähemmän mahdollisuuksia elämäkertanarratiivien moninaisuudelle (pakkomuuttoihin liittyvistä kertomuksista ks. myös Liimatainen, Saramo & Siim 2025, 100). On tärkeää pitää esillä, että vähemmistöihin kuuluvat eivät ole vain epäoikeudenmukaisen vallankäytön uhreja, vaan heillä on toimijuutta, jota he ovat käyttäneet myös muistitietoa jakamalla, tutkimuksiin osallistumalla ja omia näkemyksiään esiin tuomalla.

Muistitiedon avulla tutkitaan myös historian tutkimuksen kohteiksi hyväksytyjä ilmiöitä ja sen kautta on pyritty monipuolistamaan näkökulmia menneistä tapahtumista (Savolainen & Taavetti 2022, 12–25). Suomalaisen historiantutkimuksen kentällä on perinteisesti arvostettu muistitiedon yksityiskohtaista kontekstointia sekä muistitiedon kriittistä tulkitsemista yhdessä asiakirjalähteiden tai asiakirjoista tehdyn tutkimuksen kanssa. Tästä syystä muistitietotutkimuksen ja historiantutkimuksen vastakkainasettelut ovat olleet Suomessa vähäisempiä kuin kansainvälisessä tutkimuksessa. Laajasti katsottuna kokemus- ja muistitiedon asema on rakentunut viime vuosikymmenten aikana monipuoliseksi.

Suomessa ja myös monissa pohjoismaissa muistitietotutkimuksen yhteys historiantutkimukseen on ollut erityisen tiivis muuttoliike- ja vähemmistöhistorian kentällä (Jalagin 2021; Kähäri 2021; Leinonen & Tervonen 2025). Tämä johtuu muun muassa siitä, että pakkomuuttajien ja vähemmistöihin kuuluneiden arjen historia on tyypillisesti ollut alhaalta päin kirjoitettua ”toisenlaista” tai ”toisen” historiaa – alisteisessa suhteessa eliittien historiaan tai valtaapitävien tuottamaan asiakirjalähteiden historiaan (*history from below*). Nämä näkökulmat nojaavat tavallisesti sosiaalishistorian perinteeseen, jossa on jo pitkään haastettu perinteisiä tapoja kirjoittaa historiaa ja sovellettu käsitteitä ja lähestymistapoja lähitieteenaloilta, kuten yhteiskuntatieteistä (Haapala & Markkola 2017).

Jotta pakkomuuttajien, heidän jälkeläistensä ja vähemmistöihin kuuluvien toimijoiden näkökulmat tulisivat yhä laajemmin esiin historiantutkimuksessa, tarvitaan perinteisten lähestymistapojen rinnalle yhä enemmän kokemushistoriaa ja muistitietotutkimusta. Koska traditionaaliset asiakirjalähteet ovat usein eliittien tuottamia, on myös muistettava, että valtaapitäviin alisteisessa asemassa olevien toimijoiden kokemus- ja muistitieto voi haastaa perinteisiin asiakirjalähteisiin nojautuvia historiantutkimuksia. Tämä koskee erityisesti niitä ryhmiä, joiden historiaa ovat kirjoittaneet kolonia-

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 kansainvälinen -käyttöluvalla.
Tarkastele käyttöluvaa osoitteessa: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

listisesti hallitsevat tahot tai muut ”vieraan” vallan edustajat.

Vähemmistöhistorian näkökulmasta historian-tutkimuksen painotukset, erilaisten menetelmien soveltaminen moninaisiin aineistoihin ja kriittiset tulkinnat ovat tärkeitä kokonaiskuvan luomisessa. Tutkimuksen monipuolisuus on avain menneisyyden tapahtumien, ilmiöiden ja kokemusten ymmärtämisessä.

Omissa inkerinsuomalaisia koskevissa tutkimuksissani keskeistä on ollut historian-tutkimuksen, muistitietotutkimuksen ja sosiologisten näkökulmien yhdistäminen (Kähäri 2021; Kähäri 2023; Kähäri 2025; Kähäri & Turjanmaa 2026). Vaikka historian-tutkimuksen ja sosiologian välillä on ollut myös tieteenalojen erilaisista lähtökohdista ja painotuksista johtuvia jännitteitä, poikkeittieteelliset lähestymistavat ovat kuitenkin hedelmällisiä erityisesti vähemmistöhistoriallisten ilmiöiden tarkastelussa. Yksilöiden ja ryhmien välisen epäsymmetriset valtasuhteet ja niihin kietoutuvat arjen kokemukset tulevat usein ydinkokemuksina toistuvasti esille eri sukupolvissa eri aikakausia läpileikkaavina sosiaalisina ilmiöinä.

Inkerinsuomalaisten vähemmistöhistoriaa ja sen tallentamista

Inkerinsuomalaisiksi tai inkeriläisiksi kutsutaan suomenkielistä luterilaista väestöä, joka siirtyi pääosin 1600-luvulla Ruotsin vallan aikana Karjalasta ja Savosta nykyisen Pietarin ympäristöön historialliselle Inkerinmaan alueelle. Pietarin kuvernementin alueelle sijoittuva Inkerinmaa oli monietnistä aluetta, jota asuttivat venäläisten lisäksi muun muassa monet suomensukuiset kansat. Inkerinsuomalaiset elivät vähemmistönä Venäjän alaisuudessa 1721 lähtien ja he säilyttivät suomenkielisyytensä eritoten luterilaisen, Inkerin kirkon vaikutuksesta.

Vuonna 1917 tapahtunut Venäjän vallankumous ja sen jälkeisten vuosikymmenien tapahtumat sekä Neuvostoliitossa että sen lähialueilla johtivat vaihteittain inkeriläisten yhteisöjen, sukujen ja perheiden hajaannukseen. Erityisesti Neuvostoliiton sisäiset väestönsiirrot, karkotukset ja suomalaisiin kohdistunut etninen vaino aiheuttivat kärsimyksiä. Myös toisen maailmansodan aikaiset – sekä pakotetut että vapaaehtoisuuteen perustuvat saksalaisten ja suomalaisten toteuttamat väestönsiirrot sekä sodan jälkeiset uudet pakkomuutot sekä länteen että takaisin Neuvostoliittoon pirstaloivat inkerinsuomalaisten elämänkulkuja edelleen.

1990-luvun alussa alkanut inkerinsuomalaisten paluumuutto Suomeen oli monille perheille uusi alku, mutta käytännössä tämä myös uusinsi inkerinsuomalaisten sukujen ylisukupolvista hajaannusta

Ilman muistelijoita, emme tuntisi inkerinsuomalaisten yllirajaista ja ylisukupolvista historiaa kaikessa moninaisuudessaan sellaisena kuin sen voiyt julkisesti saatavilla olevista tallenteista, dokumenteista ja tutkimuksista löytää.

eri maissa eritoten Venäjällä, Virossa ja Suomessa. Inkeriläisten haastateltavien suvut asuvat useiden historiallisten (pakko)muuttojen seurauksena hajallaan pääosin Suomessa, Venäjällä, Ruotsissa ja Virossa. Viimeaikaiset sukuselvitykset ovat tuoneet esiin, että osa inkeriläisistä ja heidän jälkeläisistensä ovat jääneet neuvostoajakaisten väestönsiirtojen jäljiltä asumaan karkotuspaikoille esimerkiksi Kazakstaniin (Huhtanen 2025). Osa pakkomuuttajien lapsista ja lapsenlapsista on muuttanut edelleen uusiin maihin, esimerkiksi Yhdysvaltoihin ja Norjaan.

Inkerinsuomalaisten historia on ollut esillä Suomessa viime vuosina Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS), Kansallisarkiston ja Inkeriläisten sivistyssäätiön toteuttaman yhteishankkeen *Inkeri ja inkeriläisyys – muistot talteen, arkistot haltuun* (2018–2020) aikana ja sen jälkeen. Arkistoon toimitettiin tuolloin runsaasti erilaisia kokemus- ja muistitietotutkimuksen näkökulmasta kiinnostavia aineistoja kuten päiväkirjoja, valokuvia ja kirjeitä. Tämän lisäksi hankkeessa tehtiin elämäkerrallisia haastatteluja inkerinsuomalaisten ja heidän jälkeläistensä parissa. Inkerin ja inkerinsuomalaisten historiasta on jäänyt tutkijoille ja seuraaville sukupolville moninainen aineisto SKS:n kokoelmiin, jossa tiedon säilyvyys ja tietoturvallinen käyttö on varmistettu. Inkeriläisten kansanperinnettä on tallentuna Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoihin jo 1840-luvulta lähtien.

Tämän lisäksi inkeriläisten historiaa on sivuttu hiljattain Kansallisarkiston vuonna 2025 päättyneessä tutkimushankkeessa *Suomalaiset Venäjällä 1917–1964* (esim. Hirvelä 2024), vaikka inkerinsuomalaiset jäivätkin hankkeessa sivuosaan virallisen projektin keskittyessä Suomen *kansalaisiin* Stalinin vainoissa. Tutkimuksen rajausta herätti ihmetystä Suomessa asuvien inkeriläistaustaisten parissa (esim. Pakkanen 2020). Koska inkeriläiset olivat Venäjällä pitkään asuneita Venäjän alamaisia ja Neuvostoliitossa neuvostokansalaisia, heidän kansalaisuuteensa ja suomalaisuutensa on liittynyt vähemmistökokemuksia myös muissa maissa, ei vähiten Suomessa (Kähäri 2025). Simo Mannila ym. (2025, 462) ovat todenneet viimeaikaisen, venäjänkielisten kuulumisen kokemuksia koskevan tutkimuksen perusteella, että Suomessa asuvien, yli 50-vuotiaiden paluumuuttajina Suomeen tulleiden inkerinsuomalaisuus ”sijoittuu ikään kuin siltana näin suomalaisiin ja venäläisiin kuulumisen väliin”.

Inkerinsuomalaiset ikääntyneet naiset aktiivisia kokemus- ja muistitiedon tuottamisessa

Haastattelin SKS:n projektissa iäkkäitä, pääosin Inkerinmaalla syntyneitä henkilöitä. Valtaosa heistä

oli saapunut Suomeen inkerinsuomalaisina paluumuuttajina ja asettunut tänne 1990-luvulla. Vanhimmat haastatellut olivat yli 90-vuotiaita, joille muistitietokeruuseen osallistuminen oli äärimmäisen merkityksellinen kokemus. Omassa keruussani kävi ilmi, että erityisesti inkerinsuomalaiset ikääntyneet naiset olivat innokkaita muistitiedon jakamisessa julkisen muistitieto-organisaation tallenttavaksi.

Tutkin lisäksi SKS:n aineistoihin tallennettuja, Maiju Kortteen (ent. Putkonen) ja Meeri Siukosen Ruotsissa keräämiä, 1930-luvulla syntyneiden inkeriläisten elämäkerrallisia haastatteluja. Haastattelut toivat esiin, että inkerinsuomalaisten ”kärsimyshistoriaan” liittyvät vainot Neuvostoliitossa ja jopa sen ulkopuolella sekä sota-ajan ja sen jälkeiset vaaralliset yllirajaiset pakkomuutot sekä näiden muistelu olivat keskeinen osa useimpien haastateltavien elämää ja ikääntymistä (Kähäri 2021; myös Potinkara 2023).

Ikääntyneiden inkeriläisten elämäkerralliset haastattelut toivat kuitenkin esiin myös yksilölliset tarinat ja niiden vaihtelevat tulkinnat sekä koko inhimillisen elämän kirjon myönteisine vaiheineen. Laadullisia tutkimusmenetelmiä koskevassa kirjallisuudessa on tuotu esiin, että moninaisista taustoista tuleville ikääntyneille maahanmuuttajille on laajasti tyypillistä tuoda elämäkerrallisissa tutkimuksissa esiin omaa *selviytymiskykyä* (esim. Brotman ym. 2019; kirjoittajan kurssiivi).

Muuttoliikkeitä kokeneiden yksilöiden ikääntyminen tapahtuu tyypillisesti sekä paikallisesti että yllirajaisesti yhdessä toisten yksilöiden, läheisten, perheenjäsenien ja yhteisöjen kanssa (Brotman ym. 2019, 469). Tutkimme inkeriläistaustaisten perhemuistelua Suomen Akatemian (2019–2023, hankejohtaja Johanna Leinonen) rahoittamassa monitieteisessä hankkeessa *Perheen erossaolon ylisukupolvinen muistaminen* suvuissa, joiden historia pitää sisällään pakkomuuttoja, vainoja ja perheenjäsenten erossaoloa. Olimme erityisesti kiinnostuneita inkeriläisten historiasta kertovien kokemusten ja muistojen ylisukupolvisesta siirtymisestä Virossa, Suomessa ja Ruotsissa. Tuotimme tietoa siitä, millaista inkeriläistaustaisten perhemuistelu on ylipäätään ollut (Kähäri 2023; Kähäri 2025; Kähäri & Turjanmaa 2026) ja miten se on vaikuttanut jälkipolviin kuuluvien hyvinvointiin (Turjanmaa & Kähäri 2026). Hankkeessa tehtiä tutkimus auttoi ymmärtämään millaisia vaikutuksia yllirajaisella perhehistorialla ja vanhempien ja isovanhempien välittämällä omakohtaisilta tuntuvilla muistoilla voi olla jälkipolville (Leinonen ym. 2026).

Hankkeessa kävi ilmi, että erityisesti ikääntyneet inkeriläiset naiset olivat aktiivisesti jakaneet inkeriläisten ”hankalaa historiaa” ilmentäviä muis-

toja lapsille ja lapsenlapsille. Tämä näkyi eritoten siinä, miten inkeriläiset isoäidit siirsivät jälkipolville merkityksellistä tietoa inkeriläisten historiasta ja omista henkilökohtaisista kokemuksista. Tämä koski erityisesti aiheita, jotka olivat jääneet kansallisen, kollektiivisen muistelun marginaaliin tai ulkopuolelle. Erityisesti toisen maailmansodan Saksan miehityksen aikaisia traumaattisia kokemuksia väestönsiirtoja Saksaan, Puolaan, Viroon ja Suomeen oli jaettu sukupuolittuneesti (Kähäri 2023). Aiemmassa inkeriläisiä koskevassa, arkistotyöhön perustuvassa historiantutkimuksessa suomalaisten inkeriläisiin kohdistettu hallinta ja muun muassa 63 000 inkeriläisten väestönsiirto sodanaikaiseen Suomeen Saksan miehittämältä alueelta on hattu nähdä etenkin suomalaisten kannalta enimmäkseen myönteisessä valossa (ks. Flink 2010). Inkeriläisten perhemuistelu ansaitsee tulla esitettäväksi historiallisessa tutkimuksessa sellaisenaan, mutta se voi antaa myös merkittäviä suuntamerkkejä kriittiseen kansallisen historian tutkimukseen (Kähäri 2023, 179).

Monet inkeriläisten historiaan liittyvät perhemuistot eivät usein tunnu sopivan kansallisen historian näkökulmasta keskeisten tapahtumien yleiskuvaan. Perhemuistojen julkinen esiintuminen voi kuitenkin luoda myös uusia mahdollisuuksia marginaaliin jääneiden menneisyyden kokemusten ja näkökulmien sijoittamiseen yhä vahvemmin historiantutkimuksen kentälle ja historialliseen tietoisuuteen (Barclay & Koefoed 2021).

Johtopäätökset

Esitin tässä artikkelissa, että historiantutkimuksen tulisi yhä paremmin tunnistaa kokemus- ja muistitiedon merkityksellisyys erityisesti vähemmistöhistorian tutkimuksessa. Perhemuistelun tutkimus tarjoaa uusia mahdollisuuksia etenkin monitieteisissä hankkeissa sekä arkistoinneista että muistitietoaineistoja yhdistävässä tutkimuksessa. Inkerinsuomalaisten vähemmistöhistoria ja siihen liittyvä muistelu useissa eri sukupolvissa toimii tässä esimerkkinä.

Ilman muistelijaita, emme tuntisi inkerinsuomalaisten yllärajaista ja ylisukupolvista historiaa kaikessa moninaisuudessaan sellaisena kuin se voi nyt julkisesti saatavilla olevista tallenteista, dokumenteista ja tutkimuksista löytää. Etenkin inkerinsuomalaiset ikääntyneet naiset ja heidän jälkeläisensä – joille inkeriläinen perhehistoria on erityisen läheinen – ovat olleet viime aikoina aktiivisia kokemus- ja muistitiedon tuottamisessa ja osoittaneet tässä toimijuutta.

On todettu, että historiantutkimuksen ja muistitietotutkimuksen välinen vuorovaikutus on

kansainvälisessä tutkimuksessa edelleen melko vähäistä (Saryusz-Wolska & Wawrzyniak 2026). Perhemuistelun rooli etenkin yllärajaissa historiantutkimuksessa epäolennaiseksi tai hankalaksi historiaksi katsottujen tapahtumien tai teemojen kannalta on kuitenkin keskeinen. Muistamisen tavoista ja käytänteistä voi löytää historiallisesta näkökulmasta jatkuvuuksia sekä sosiologisesta näkökulmasta ryhmän sisäistä toisteisuutta tutkitessa esimerkiksi vähemmistöryhmiin kuuluvia. Erityisesti tällaisilla muistamisen jatkuvuuksilla ja sisällöllisellä toisteisuudella vähemmistöryhmän sisällä on laaja-alaista tutkimuksellista merkitystä.

Yksi tällainen vähemmistöhistorian ja vähemmistöidentiteettien kannalta kiinnostava ilmiö on sosiaalinen ulkopuolisuuden tunne. Tutkimme siihen liittyviä kysymyksiä Koneen Säätiön (2026–2029, hankejohtaja Elina Turjanmaa) rahoittamassa hankkeessa *Ylisukupolvinen ulkopuolisuus: vähemmistöidentiteetit ja hyvinvointi ruotsin-suomalaisissa perheissä*. Tarkastelemme etnisten vähemmistöidentiteettien ja ulkopuolisuuden kokemuksen hyvinvointia muovaavia vaikutuksia ylisukupolvisesta näkökulmasta. Yhdistämme hankkeessa sosiaalipsykologisia näkökulmia vähemmistöhistorialliseen tutkimukseen, jossa sekä kvantitatiivisilla menetelmillä että kokemus- ja muistitiedolla tulee olemaan keskeinen rooli.

Lähdeluettelo

- Barclay, Katie & Nina Javette Koefoed (2021). Family, memory, and identity: An introduction. *Journal of Family History*, 46 (1), 3–12. <https://doi.org/10.1177/0363199020967297>
- Brotman, Shari, Ilyan Ferrer & Sharon Koehn (2019). Situating the Life Story Narratives of Aging Immigrants within a Structural Context: The Intersectional Life Course Perspective as Research Praxis. *Qualitative Research*, 20 (4), 465–484. <https://doi.org/10.1177/1468794119880746>
- Flink, Toivo (2010). Kotiin karkotettavaksi: Inkeriläisen siirtoväen palautukset Suomesta Neuvostoliittoon vuosina 1944–55. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Haapala, Pertti & Pirjo Markkola (2017). Se toinen (ja toisten) historia. *Historiallinen aikakauskirja*, 115 (4), 403–416.
- Hirvelä, Jesse (2024). Finnish Communists and the Soviet Colonization of Ingria in the 1920s. *Revolutionary Russia*, 37 (2), 157–176. <https://doi.org/10.1080/09546545.2024.2446121>
- Huhtanen, Jarmo. "Reijo Rautajoki löysi Stalinin vainoihin kadonneen sukuhaaran Kazakstanista". *Helsingin Sanomat* 6.10.2025. Saatavilla: <https://www.hs.fi/suomi/art-2000011502098.html> Luettu 29.1.2025
- Jalagin, Seija (2021). Nimble Nationalism: Transgenerational Experiences of East Karelian Refugees in --Finland and Sweden. Ville Kivimäki, Sami Suodenjoki & Tanja Vahtikari (eds.), *Lived Nation as the History of Experiences and Emotions in Finland, 1800-2000*. Cham: Palgrave Macmillan, 267–293.
- Kivimäki, Ville (2019). Reittejä kokemushistoriaan: Menneisyyden kokemus yksilön vuorovaikutuksessa. Annola Johanna, Kivimäki, Ville & Malinen Antti (toim.),

Eletty historia – kokemus näkökulmana menneisyyteen. Tampere: Vastapaino, 9–38.

- Kähäri, Outi (2021). 'Kyllä mäkin muistan kun ne Valpon miehet kävivät': Ruotsiin paenneiden arjen turvattomuus jatkosodan aikaisessa ja jälkeisessä Suomessa. Miika Tervonen & Johanna Leinonen (toim.), *Vähemmistöt muuttajina: Näkökulmia suomalaisen muuttoliikehistorian moninaisuuteen*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 175–199.
- Kähäri, Outi (2023). Gendered Family Memory of Experienced Governmentality – Ingrian Women under German (and Finnish) Rule in World War II. Kari Alenius & Saulius Kaubrys (eds.), *War and Society in the Baltic Region*. Rovaniemi: Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys, 149–179.
- Kähäri, Outi (2025). Postmemorial Work of Moral Valence: A Study of the Resistance Practices of Ingrian Descendants. *Memory Studies*, 18 (1), 288–304. <https://doi.org/10.1177/17506980241255068>
- Kähäri, Outi & Elina Turjanmaa (2026). Embodied Memory and the Social Trauma of Family Separation: A Case Study of the Ingrian Diaspora. *Body & Society*, 32(1), 29–55. <https://doi.org/10.1177/1357034X251389808>
- Leinonen, Johanna & Miika Tervonen (2025). Introduction. Johanna Leinonen, Miika Tervonen, Hans Otto Frøland, Christhard Hoffmann, Seija Jalagin, Heidi Vad Jönsson & Malin Thor Tureby (eds.), *Forced Migrants in Nordic Histories*, 1–17. Helsinki: Helsinki University Press. <https://doi.org/10.33134/HUP-32-1>.
- Leinonen, Johanna, Seija Jalagin, Outi Kähäri, Ilmari Leppihalme, Hanna-Leena Määttä & Elina Turjanmaa (2026). Family, Memory, and Displacement: Introduction. Johanna Leinonen, Seija Jalagin, Outi Kähäri, Ilmari Leppihalme, Hanna-Leena Määttä & Elina Turjanmaa (eds.), *Displaced Families, Dispersed Memories*. Helsinki: Helsinki University Press, 1–21. <https://doi.org/10.33134/HUP-35-1>
- Liimatainen, Tuire, Samira Saramo & Pihla Siim (2025). Laajentuva Siirtolaisuusarkisto: Ensimmäisiä askeleita kohti Suomeen suuntautuneen siirtolaisuuden tallentamista. *Elore*, 32 (1), 93–108. <https://doi.org/10.30666/elore.159719>

- Mannila, Simo, Laura Kemppainen, Sirpa Wrede, Tatiana Glushkova, Anna Antonia Peltola, Anne Kouvonen & Teemu Kemppainen (2025). Suomalaisia, inkerinsuomalaisia ja venäläisiä: Tutkimus Suomessa asuvien yli 50-vuotiaiden venäjänkielisten kuuluvuuden tunteesta. *Yhteiskuntapolitiikka*, 90, 454–465. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20251202113641>
- Pakkanen, Lea. Inkerinsuomalaiset on pidettävä mukana Stalinin suomalaisuhreja koskevassa tutkimuksessa. *Helsingin Sanomat*, 4.12.2020. Saatavilla: <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000007659431.html>. Luettu: 4.2.2026.
- Potinkara, Nika (2023). Stalinin rosikat: Inkeriläinen kärsimyshistoria ja menneisyyden työstäminen Jalo Rowéuksen elämäkerronnassa. *Elore*, 30 (2), 51–76. <https://doi.org/10.30666/elore.132007>
- Reuter, Anni (2019). Neuvostovaltaa vastaan: Inkerinsuomalaisten hiljaista vastarintaa 1930-luvulla. Outi Autti & Veli-Pekka Lehtola (toim.), *Hiljainen vastarinta*. Tampere: Vastapaino, 131–162.
- Saryusz-Wolska, Magdalena & Joanna Wawrzyniak (2026). Memory Studies and History: Trajectories of an Academic Relationship. *Rethinking History*, 1–23. <https://doi.org/10.1080/13642529.2026.2629216>
- Savolainen, Ulla & Riikka Taavetti (2022). Muistitietotutkimus: Paikantumisia, eettisiä kysymyksiä ja tulevia suuntia. Ulla Savolainen & Riikka Taavetti (toim.), *Muistitietotutkimuksen paikka – Teoriat, käytännöt ja muutos*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 10–43.
- Turjanmaa, Elina & Outi Kähäri (2026). Hidden Family History and Sense of Coherence among Second- and Third-Generation Displaced Ingrians. Johanna Leinonen, Seija Jalagin, Outi Kähäri, Ilmari Leppihalme, Hanna-Leena Määttä & Elina Turjanmaa (eds.), *Displaced Families, Dispersed Memories*. Helsinki: Helsinki University Press, 165–184. <https://doi.org/10.33134/HUP-35-8>
- Welzer, Harald (2010). Re-narrations: How pasts change in conversational remembering. *Memory Studies* 3 (1), 5–17. <https://doi.org/10.1177/1750698009348279>

Kuva: Freepik.com.